

СТАНОВИЩЕ

от

Иван Руменов Бянов, доц. д-р по икономика

Великотърновски университет “Св. Св. Кирил и Методий“

**относно дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор
на науките“**

Професионално направление: 3.8. Икономика

Автор: д-р Конрад Адам Тжонковски

**Тема: „Централни банки и макроикономически условия – ролята на паричната
политика по време на икономическата криза“**

1. Обща характеристика, актуалност и структура на изследването

Представеният дисертационен труд е с обем 494 страници и включва увод, осем глави, заключение и библиография с приблизително 500 източника. Тематиката е с висока научна и практическа значимост, тъй като фокусира върху ролята на централните банки и ефективността на инструментариума на паричната политика при управление на икономически спадове и ценови шокове, включително в контекста на кризите 2008–2010 и 2020–2022 г., както и чрез актуализационен поглед към 2023–2024 г.

Логиката на изложението е ясно заявена: първите глави систематизират теоретични подходи към икономическите и финансовите кризи и ролята на паричните институции, а заключителните части са съсредоточени върху емпирично изследване на трансмисионните канали и ефектите на монетарните решения върху ключови макропоказатели.

Целта на изследването е формулирана като разработване и тестване на механизъм за проверка на въздействието на паричната политика върху смекчаването на последиците от икономически кризи, със стесняване на изследователското поле към емпиричен анализ на ролята на паричната политика за стабилизиране на полската икономика за 2008–2022 г.

2. Методологическа рамка и научна валидност на резултатите

Авторът прилага методологична триангулация, която комбинира статистически анализ на икономически данни, сравнителен анализ и причинно-следствени подходи. В емпиричния модул са използвани: непараметричен тест на Ман–Уитни, кръстосана корелация, тест за причинност на Грейнджър и VAR модели. Положително следва да се оцени стремежът към съпоставимост на данните и параметризация на връзките между инструменти на НБП (лихвени проценти, паричен агрегат М3) и индикатори като БВП, безработица и инфлация.

Емпиричните констатации са формулирани с необходимата предпазливост относно забавените и ограничени ефекти на паричната политика и нуждата от координация с фискалната политика. Анализът отчита различията между кризисните периоди и докладва статистически значими различия по избрани променливи, както и различна сила на проявление на ефектите при първата спрямо втората криза.

3. Оценка на резултатите и приносите (характер на приносите)

3.1. Приноси с характер на новост за науката

1. **Пионерно прилагане и комбиниране на съвременни статистически и каузални методи (VAR, тестове за причинност на Грейнджър, Ман–Уитни, кръстосана корелация) в специфичен национален контекст и в сравнителна перспектива на две кризи, което позволява не само качествено, но и количествено диференциране на ефектите по периоди.**

2. **Емпирично проблематизиране на „policy mix“ и взаимодействията парична–фискална политика в условия на криза, като приносът надхвърля описателния анализ и цели да запълни отчетен „когнитивен пропуск“ по отношение на динамичните взаимодействия и тяхното отражение върху инфлация, безработица и икономическа активност (с акцент върху икономики в преход).**

3.2. Приноси с характер на обогатяване на съществуващи знания

1. **Систематизация на теоретични подходи към кризите, стабилизационните цели и ролята на централната банка, вкл. разграничения и**

връзки между парична и макропруденциална политика и дискусия за независимостта и комуникацията на централните банки.

2. **Актуализиране на анализа чрез включване на 2023–2024 г. и интерпретация на резултатите в контекста на рестриктивна политика и дезинфлационни процеси при цена на по-слаб растеж, при запазване на устойчивост на банковия сектор и пазара на труда.**

3.3. Приноси с характер на приложение на научни постижения в практиката и реализиран икономически ефект

Авторът формулира приложни изводи за повишаване на икономическата стабилност в периоди на криза, като ключова препоръка се откроява институционалното и инструментално **интегриране на фискалната и паричната политика** за синергичен ефект, както и повишаване на прозрачността и ефективността на комуникацията на централната банка и въвеждане на иновативни инструменти, съобразени с особеностите на националната икономика.

По отношение на „реализиран икономически ефект“ следва да се уточни, че в труда преобладават препоръки и аналитични основания за политики, но **не е представена самостоятелна оценка на измерим, пряко атрибуируем икономически ефект** (напр. екз-анте/екз-пост количествена оценка на спестени разходи/загуби в резултат от конкретно предложени мерки). Практическата значимост е убедително аргументирана, но икономическият ефект остава **косвен** (чрез потенциално подобряване на рамки за вземане на решения).

4. Критични оценки, забележки и препоръки и тяхното влияние

1. **Съответствие между заглавие и емпиричен фокус.** Заглавието формулира широко поле („централни банки“), докато емпиричната проверка е концентрирана върху Полша/НБП и две кризисни фази. Препоръчително е по-ясно методологическо и терминологично ограничаване (в заглавието или в уводната рамка) или разширяване на сравнителната част. **Влияние:** ограничено към умерено – не компрометира валидността на резултатите за Полша, но редуцира степента на обобщаемост към „централни банки“ като клас институции.

2. **Ограничения на данните и хетерогенност на контекста.** Авторът коректно отчита ограничения, свързани с наличност на данни, методологични ограничения и хетерогенност на световната икономика, които могат да изкривяват резултатите. Препоръчително е тези ограничения да бъдат по-строго „преведени“ в конкретни граници на интерпретацията (напр. кои резултати са устойчиви при алтернативни дефиниции на инфлация/безработица; каква е чувствителността към избор на индекси). **Влияние:** ограничено – ограниченията са признати, но прецизирането би намалило риска от свръхинтерпретация.

3. **Преход от теоретични към емпирични изводи.** В заключенията правилно се подчертава, че паричната политика не е самостоятелен инструмент и че максималната ѝ ефективност се проявява при координация с други политики. Препоръчва се по-ясно „картографиране“ на трансмисионните канали (кои механизми са емпирично потвърдени и кои остават теоретично обосновани) с оглед по-строга причинно-следствена връзка. **Влияние:** ограничено – изводите са консистентни, но по-строгата атрибуция би подобрила научната прецизност.

Като цяло, посочените забележки са **коригируеми** и **не подкопават** основния научен резултат: добре аргументиран теоретико-емпиричен анализ на ефектите и ограниченията на паричната политика при две кризисни конфигурации и при последваща дезинфлационна фаза.

5. Заключение (еднозначен отговор относно присъждането на степента)

Дисертационният труд демонстрира значим обем научна работа, методологическа компетентност и емпирична аргументация; формулира резултати и приноси с разпознаваем елемент на научна новост (в частта за методологичната комбинация и количественото диференциране на ефекти по кризисни периоди), обогатява съществуващото знание и предлага приложни препоръки за политики.

На основание изложеното, изразявам положително становище и предлагам да бъде присъдена научната степен „доктор на науките“ на д-р Конрад Адам Тжонковски.